زنجیرەی پەروەردەو بانگەواز (٦)

ئاگادارکردنەوەی
کچانی خوێندکار
لەهەندێك تاوان و سەرپێچی

ئامادەکردنی

میهرەبان محمد

پێداچوونەوەی

مامۆستا محمد عبد الرحمن

لەبڵاوکراوەکانی

ماڵپەڕی بەهەشت

www.ba8.org

islam_kurd_ba8@yahoo.com

07701517378

عێراق - کوردستان - کەلار

هەمیشە لەگەڵمان بن بۆ بەرهەمی نوێ

کتێبی ژمارە ﴿٨٥﴾

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

إنَّ الحمد لله نستعينه ونستهديه ونستغفره ونعوذ بالله من شرور أنفسنا ومن سيئات أعمالنا، من يهده فلا مضل لــه ، ومن يضلل فلا هادي له ، وأشهد أن لا إله إلا الله ، وأنَّ محمدا عبده ورسوله .. أما بعد..

چاکێتی کچی موسڵمان گەورەترین بنەمایە بۆ پێك هێنانی کۆمەڵگایەکی چاك ، وە کچی چاکەکار هەموو لێدانێکی دڵی سۆز و بەزەیی‌یە و لاولاوی پەیداکردنی درەوشانەوەی گەلەکەیەتی ، ئەگەر دڵی تووشی نەخۆشی تاوان بێت ئەوا لێدانی سست دەبێت و لە ئیش دەکەوێ و کۆمەڵگا لەناو دەچێت و سەرناکەوێت .. وە کچی چاکەکار دەست کەوتێکی گەورەیە چونکە لە داهاتوودا دەبێتە هاوسەرێکی نموونەیی و چاك خواز ، دایك و بەخێوکەرێکی دڵسۆز بۆ نەوەکانی گەل .. وە هەموو خورەوشتێکی باش فێری منداڵ و خوێندکارانی دەکات.. دایك وەك قوتابخانە وایە ، ئەگەر باش و چاکەکار بێت ئەوا نەوەیەکی چاکەکار پەروەردە دەکات و بەبەرهەم دێنێت ..

خوشکی موسڵمان.. بۆ ئەوەی ڕێگاکانی فێربوونی زانست بە ڕوونی بزانیت ، وە خۆت بپارێزی لەتووش بوون بە تاوان و سەرپێچی ، ئەمانە چەند سەرپێچی‌یەکن کەڕوو بەڕووی کچانی خوێندنکار دەبنەوە :

١ ـ نەبوونی دڵسۆزی لە فێربوونی زانستدا :

ژیانی کچی موسڵمان هەموو پەرستن و عیبادەتە بۆ خوای گەورە ، وەك خوا دەفەرموێ: ﴿ قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴾ (سورة الأنعام : ١٦٢) ،

واتە: بڵێ نوێژ و خواپەرستی و مانەوەم و مردنم بۆ خوای پەروەردگارە.

وە فێربوونی زانست لە پێناوی خوا و مەبەستت لەو فێربوونە خواپەرستی و ڕەزامەندی خوا بێت ئەوا خێر و پاداشتت دەستگیر دەبێت ، ئەگەر بە دڵسۆزی یەوە بۆ خوا بیکات بە مەبەستی نەهێشتنی نەخوێندەواری و نەزانین لەسەر خۆی و کۆمەڵگاکەی ئەوەی کە فێری دەبێت لە زانستی ئایینی و پزیشکی و زانستە بەسوودەکانی تر ، وە ڕووپامایی لە فێربوونی زانستدا ترسناکترین سەرپێچی یە لەبیروباوەڕدا ، چونکە ڕووپامایی (رياء) **بەشێکە لە هاوەڵ بڕیاردانی بچووك** (الشرك الأصغر) **وە لە تاوانە گەورەکانە پاش هاوەڵ بڕیاردان بۆ خوای گەورە**

پێغەمبەر (ﷺ) دەفەرموێ: ((من تعلم علما مما يبتغي به وجه الله عز وجل لا يتعلمه إلاَّ ليصيب به عرضا من الـــدنيا لم يجد عرف الجنة يوم القيامة)) رواه أبو داود..

واتە: هەر کەسێك فێری زانستێك ببێ کە مەبەست تێیدا پاداشتی خوای گەورەیە ، بەڵام ئەو فێری نابێت ئیللا لەبەر شتێکی دونیایی ئەوا ئەو کەسە لە ڕۆژی دوایدا بۆنی بەهەشت ناکات .

وە (جوندوب)ی کوڕی (عبدالله) خوای لێ ڕازی بێت دەڵێت: پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی: ((من سمع سمع الله به ، ومن يرائي يرائي الله به)) رواه البخاري ومسلم..

واتە: هەرکەسێك بۆ ناوبانگ دەرکردن کار بکات ئەوا خوا ناوبانگی دەشکێنێت ، وە هەرکەسێك بۆ ڕووپامایی کار بکات ئەوا خوا لە پێشچاوی خەڵکدا ئابڕووی دەبات .

بۆیە کچی موسڵمان دەبێت نیازی پاك بێت لە فێربوونی زانستدا ، وە ویستی پاداشتی خوای گەورە بێت هەرچەندە ببێتە خاوەنی بڕوانامە و پلەو پایەیەکی بەرزیش .

٢ ـ لێهەڵدان (ناڕەزایی) لە فێربوونی زانستی شەرعی:

ئیسلام بە پێویستی داناوە کە کچی موسڵمان دەبێت پێگەیشتوو بێت لە ئایین و بیروباوەڕی دا گەر چی ئەو کچە خوێندکار بێت یان پیشەیەکی دی هەبێت ، چونکە بەندایەتی و خواپەرستنی زانست و شارەزایی دەوێت. وەك خوای گەورە دەفەرموێ: ﴿ فَٱعۡلَمۡ أَنَّهُۥ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا ٱللَّهُ وَٱسۡتَغۡفِرۡ لِذَنۢبِكَ وَلِلۡمُؤۡمِنِينَ وَٱلۡمُؤۡمِنَٰتِۗ ﴾ (سورة محمد :١٩)

واتە: بزانە کەهیچ پەرستراوێکی تر نی یە شایستەی پەرستن بێت جگە لە خوا و داوای لێ خۆشبوون بکە لە خوا بۆ گوناهی خۆت وپیاوان و ئافرەتانی ئیماندار .

وە دەفەرموێ: ﴿ إِنَّمَا يَخۡشَى ٱللَّهَ مِنۡ عِبَادِهِ ٱلۡعُلَمَٰٓؤُاْۗ إِنَّ ٱللَّهَ عَزِيزٌ غَفُورٌ ﴾ (سورة فاطر ٢٨) واتە: تەنها بەندە زاناکان لەخوا دەترسن.

وە پێغەمبەر (ﷺ) دەفەرموێت: ((من يرد الله به خيرا يفقه في الدين)) ، واتە: خوا چاکەی بەهەر کەسێك بوێت ئەوا شارەزای دەکات لە ئایین.

وە هەندێ لەکچانی خوێندکار خوا هیدایەتیان بدات فێری زانستی سوود بەخش دەبن وەك پزیشکی بەڵام لایەنی خواپەرستی و بنچینەکانی باوەڕ پشت گوێ دەخەن بەمەش خێر و پاداشتی زۆریان لەدەست دەچێت ! دەبینین هەندێکیان نەزانن لە حوکمەکانی پاك بوونەوە و حەیز و نوێژکردن هەرچەندە لێهاتوون لەو پسپۆرەی کە خوێندوویەتی. چاکترە کچی موسڵمان بزانێت ئامانجی بوونی لە ژیاندا تەنها بۆ خواپەرستی یە وە مافی تەواو بە خواپەرستی بدات لەو زانستەی کە فێری دەبێت ، چ لەڕێگەی کاسێت و کتێبەوە بێت یان بەشداری کردن لە کۆڕە زانستی‌یەکان یان هۆیەکی تری فێربوون بێت بە پێی توانا ، چونکە پێغەمبەر (ﷺ) دەفەرموێ: ((طلب العلم فريضة على كل مسلم)) ، واتە: گەڕان بەدوای زانست و فێربوون فەرزە لەسەر هەموو موسڵمانێك .

٣ ـ بە تەنها بوون لەگەڵ شۆفێر لە کاتی ڕۆشتن و گەڕانەوە لە خوێندنگا:

تەنهایی کچ یان ئافرەت لە گەڵ شۆفێری پیاودا شەرع نەهی لێ کردووە. پرسیاریان لەزانای پایەبەرز شیخ عبدالعزيز بن باز کرد حوکمی ئەوە چی‌یە کە ئافرەت لە گەڵ شۆفێر بە تەنها بێت؟ لەوەڵامدا ووتی: جائیز نی‌یە ئافرەت بە تەنها لە گەڵ شۆفێرێك کە مەحرەمی نەبێت وە کەسێکی تریان لە گەڵ نەبێت چونکە ئەمە حوکمی (الخلوة)یە.

وە لە فەرمودەی صەحیحدا پێغەمبەر (ﷺ) دەفەرموێ: ((لا يخلو رجل بامرأة إلاّ ومعها ذو محرم)) ، واتە: نابێت پیاو بە تەنها بێت لە گەڵ ئافرەت تا مەحرەمێك لەگەڵ ئافرەتەکە نەبێت.

وە دەفەرموێ (ﷺ) : ((لا يَخلون رجل بإمرأة فإن الشيطان ثالثهما)) ، واتە: پیاو و ئافرەت تەنها نابن ئیللا شەیتان سێیەمیان دەبێت.

بەڵام قەدەغەی نەکردووە ئەگەر پیاوێك یان ئافرەتێکی تر لە گەڵیان بێت چونکە خەلوەت نامێنێ ئەگەر سێ کەس یان زیاتر بوون ، بەڵام سەفەر لە شارێکەوە بۆ شارێکی دی جائیز نی‌یە ئەگەر مەحرەمێکی لە گەڵدا نەبێت بە پێی فەرموودەی پێغەمبەر (ﷺ) : ((لا تسافر المرأة إلا مع ذي محرم)) متفق عليه.. واتە: نابێت ئافرەت بە تەنها سەفەر بکات ئەگەر مەحرەمێکی لە گەڵدا نەبێت ، وە هیچ جیاوازی یەك نی یە ئەگەر سەفەرەکە بە ئۆتۆمبێل یان بە تەیارە یان بە کەشتی بێت.

برا متمانە بەبرا ناکات بۆ خێزانی چونکە پیاوان بۆ ئافرەتان متمانەیان پـێ ناکرێـت چـونکە هەرچـەندە هـەوڵی پارێزگاری بدات هەر بەنەزەرێك خیانەتی لێ دەکات.

٤ ـ پابەندنەبوون بە پۆشاکی شەرعی یەوە :

لەو سەرپێچی یانـەی کـە زۆر بـاوە لـەناو کـچانی خوێنـدنگا پەیرەونـەکردنی بالاَپۆشـی شـەرعی و پـشت گـوێ خستنی ئەو مەرجانەی کە تەواوکەری بالاَپۆشین.. وە ئاشکرایە کە بالاَپۆشی خوا فەرزی کردووە لەسەر ئافرەتـانی موسڵمان، وە مەرجەکانی ڕوون کردووەتەوە بۆ ئەوەی بناسرێت و جیاواز بێت لەو جل و بەرگانەی کـە پێچەوانەی شەرم و ڕەوشت جوانین و هۆی بەدڕەفتاری و تاوانن..

خوای گەورە دەفەرموێ : ﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِيُّ قُل لِّأَزۡوَٰجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَآءِ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ يُدۡنِينَ عَلَيۡهِنَّ مِن جَلَٰبِيبِهِنَّۚ ذَٰلِكَ أَدۡنَىٰٓ أَن يُعۡرَفۡنَ فَلَا يُؤۡذَيۡنَۗ وَكَانَ ٱللَّهُ غَفُورٗا رَّحِيمٗا ﴿٥٩﴾ ﴾ (سورة الأحزاب : ٥٩) ، واتە: ئەی پێغەمبەر (ﷺ) بڵێ بە خێزانەکانت و کچەکانت و ئافرەتانی باوەڕدار با عاباکانیان بدەن بەسەر سەرو لەشیاندا چونکە ئەوە پارێزراوترە و پێی دەناسرێن و ئازار نادرێن وە خوا بەبەزەیی و لێبوردەیە.

مەرجەکانی بالاَپۆشی ئەمانەن بە پێی قورئان و سوننەت:

١ـ دەبێت هەموو لەشی ئافرەت داپۆشێ.

٢ـ پارچەکە ئەستوور بێت نەك ناسك و تەنك بێت و ئەوەی ژێری دەربخات.

٣ـ فراوان بێت و تەسك نەبێت بە شێوەیەك ئەندامانی لەشی دەربخات.

٤ـ نابێت لەجلی پیاوان بچێت.

٥ـ نابێت بۆن خۆش بێت.

٦ـ نابێت لە شێوەی جلی بێ باوەڕان بچێت.

٧ـ نابێت بۆ شوهرەت (ناوبانگ) لەبەری بکات.

٨ـ نابێت ڕازاوە و سەرنج ڕاکێش بێت .

بیرت نەچێت خوشکی خوێنـدکارم ئـەو هەڕەشـە توندوتیـژەی کـە پێغەمبـەر (ﷺ) هـەواڵی پـێ داوە بـۆ ئـەو کەسانەی کە کەمتەرخەمی بە بالاَپۆشی دەکـەن دەڵێـت : ((صنفان من أهل النار لـم أرهما : قـوم معهـم سـياط كأذناب البقر يضربون بـها الناس ، ونساء كاسيات عاريات ، مـميلات مائلات رؤوسهن كأسنمة البخت المائلـة ، لا يدخلن الجنة ولا يجدن ريحها وإن ريحها ليوجد من مسيرة كذا وكذا)) رواه مسلم ..

واتە: دوو جۆر لە خەڵکی دۆزەخ هەن من نەیانم بینیوە : کۆمەڵە کەسـانێك قامچییان پێیـە وەك کلکـی مانگـا وایە پـێی دەدەن لە خـەڵکی ، وە کۆمەڵـە ئافرەتانێك داپۆشـراون و لەهـەمان کاتـدا ڕووتـن ، وە بـە لارولەنجـە بـە ڕێگادا دەڕۆن و سەرنجی خەڵك بۆ لای خۆیان ڕادەکێشن ، وە سەریان وەك دووگی حوشتر وایـە ، ئـەم دوو کۆمەڵـە ناچنە بەهەشتەوە وە بۆنیشی ناکەن هەرچەندە بۆنی بەهەشت لەدووری ئەوەندە و ئەوەندە دێ.

٥ ـ شانازی کردن بەجل و بەرگی سفوری و مۆدەوە:

ئەوەی بڵاوە و ناوبانگی هەیە و کچ و کوڕی گەنج سەرقاڵین ، ئەوەیە کە ناوی مۆدێلی لێ دەنێن ، مەبەستیش ئەوەیە شوێنی ئەو جلانە بکەون مانگ بە مانگ و وەرز بە وەرز ، ئەمەش کارێکی داهێنراوە لەم ساڵانەی دوایدا لای موسڵمانان بەدی دەکرێت ، مەبەستیان زانینی ڕادەی توانای کوڕان و کچانە بۆ لاسایی کردنی کوێرانە ، ڕەنگە گەورەترین هۆکاری گرنگی پێدان بە مۆدێل شانازی و خۆهەڵکێشان بێت ، چونکە بناغەی کێشەکە تەنها لەبەرکردنی جل و بەرگی نوێ نیيە بەڵکو مەسەلەی لاسایی و شانازیيە ، ئەمەش پێویستی بە زیادەڕەوی و بە فیڕۆدانی پارەیە و داماڵین و لەناوبردنی شەرم و ئابڕووی کچانە ، ئەمە بەڕاستی ژەهراوێکە کە زۆربەی کچان تیایدا دەژین ، دەبینین بیر و مێشکیان پێوە پەیوەست بووە و لە ڕۆژنامە و گۆڤارەکاندا بە دوایدا دەگەڕێن و لە بازاڕ و دوکانەکاندا هەواڵی دەپرسن بۆ ئەوەی نەبنە جێگای گاڵتە پێکردنی دۆست و هاوڕێکانیان ئەگەر شتێکی تازەیان بەسەر بچێت .

٦ ـ بایەخدانی زۆر بە گۆڤارە خراپەکان :

هەندێ خوێندکاران هیوایەتیان هەواڵی هونەرمەندان و گۆرانی بێژەکانە ، وە هەوڵی بەدەست هێنانی ئەو گۆڤارانە دەدەن کە پڕە لە وێنە و ووتاری بێ ئابڕوویی ، دەبینین بیرو هۆشیان بەو جۆرە گۆڤار و دەنگ و باسانەوە سەرقاڵ دەکەن ، ئەمەش هۆیەکە بۆ سستی و دواکەوتن لە خوێندندا ، بەڵکو ئەو گۆڤار و بڵاوکراوانەیە ژەهر دەڕژێت بۆ کوشتنی هیوا و ئاوات و باوەڕ لە دڵی کچاندا ، وە هۆیەکە بۆ بە فیڕۆدانی پارە و کات ، پێویستە خوشکی دیندار لەو پەڕی ووریایىدا بێت ، وە کۆنترۆڵی هەواو ئارەزووەکانی بکات و هەڵنەخەڵەتێ بە وێنەی ڕازاوە و سەرنج ڕاکێش و ڕێگای سەلامەتی و سەرفرازی هەڵبژێرێ و دووربکەوێتەوە لە هۆکارەکانی تاوان و سەرپێچی ، چونکە گرنگی دان و سەیرکردنی ئەو گۆڤارانە دەبێتە نەخۆشی دەروونی و وێران بوونی ماڵ ، وە تووشی نەزەر و سەرپێچیت دەکات ، وە خوای گەورە دەفەرموێت :

﴿ وَقُل لِّلْمُؤْمِنَٰتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَٰرِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ ﴾ (سورة النور : ٣١) ، واتە: بە ئافرەتانی باوەڕدار بڵێ با پارێزگاری لە چاویان بکەن لەسەیر کردنی پیاوان و شتی حەرام و دامێنیان بپارێزن لە کاری خراپە.

٧ ـ بێزارکردنی خەڵك بە تەلەفۆن (الـمُعاكسة) :

ئەمەش لەناو خەڵکدا دەنگ و باس و شوێنەوار و زەرەری ئاشکرا و ڕوونە ، چونکە دەبێتە هۆی لەناوچوونی شەرەف و لەدەستدانی ئابڕوو ، کچی موسڵمانیش لەوە ژیر ترە کە هەنگاو بۆ جێگایەك بنێ ئابڕوو و ناموسی تێدا لەناو بچێت .. بەو باوەڕ و بیر و مێشکەت پارێزگاری لە خۆت بکە و دووربکەرەوە لە خراپە و شەرمەزاری. خوای گەورە دەفەرموێ :﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تَتَّبِعُواْ خُطُوَٰتِ ٱلشَّيْطَٰنِ ۚ وَمَن يَتَّبِعْ خُطُوَٰتِ ٱلشَّيْطَٰنِ فَإِنَّهُۥ يَأْمُرُ بِٱلْفَحْشَآءِ وَٱلْمُنكَرِ ﴾ (سورة النور : ٢١) ، واتە: ئەی ئەوانەی کە باوەڕتان هێناوە مەکەونە دوای هەنگاوەکانی شەیتان ، وە هەرکەس بکەوێتە دوای هەنگاوەکانی شەیتان ئەوا تووشی تاوان و خراپە دەبێت.

٨ ـ سەرسام بوون (الإعجاب):

ئەمەش بەڵایەکە لە نێو ئافرەتاندا بەدی دەکرێت ، سەرەتاکەی تێڕوانینێکە وەك تیرێکی ژەهراوی دەدات لە دڵی خاوەنەکەی ، پاشان ئارەزوویەکی بەدە .. کۆتاییەکەی خۆشەویستییەکی بێ چارەیە ، وە ترسناکترین نەخۆشی هەناوییە و دەبێتە هۆی لێك بوونەوی دەروون ، چونکە خۆشەویستی بۆ غەیری خوا پاڵنەرەکەی ئەوین و عیشقێکی حەرامە ، دەبینین هەندێ کچ سەرسام (مُعجب) دەبن بە کچێکی وەك خۆیان لەبەر جوانی و ژیری و ڕەفتاری پەیوەست دەبێت بەو کچەوە و خۆشی دەوێت ، وە ئەو خۆشەویستی یە دەبێتە هەموو پیشە و کارێکی و خۆی پێوە سەرقاڵ دەکات ، بێ ئەوەی حەرام و حەڵاڵ لێك جیابکاتەوە.

ئەوانە هەمووی نیشانەی خەم و بەد بەختی یە ، چونکە سەرسامی کچ بۆ کچێکی تر ویست و ئارەزوویەکی بێ ئامانجە و پێچەوانەی ئایینە ، بۆیە تووشی مەراق و خەفەت دەبێت وە بە هۆی نەگەشتنی بە ئامانجەکەی گیرۆدەی نەخۆشی هەناوی دەبێت ، خوشکی موسڵمانم وریای ئەم دەردە کوشندەیە بە ، وە بزانە خۆشەویستی تەنها بۆ خوایە.

٩ ـ هاوڕێیەتی کچی بەد ڕەوشت:

ترسناکترین سەرپێچی کە کچی خوێندکار ئاگای لێ نییە هاوڕێیەتی کچانی بێ ڕەوشت و متمانەکردنە پێیان ، وە گۆڕینەوەی ڕێز و خۆشەویستی خوشکایەتی لە گەڵیان ، هەندێ جار کچ خاوەنی ڕەوشتی جوان و پڕ لە شەرم و کردەوەی چاکە، بەڵام دووچاری هاوڕێیەکی خراپ دەبێتەوە و هەموو خوو و سیفەتێکی باشی تێدا دەکوژێت و فێری هەموو بەدڕەوشتی یەکی دەکات ،شەونەخەوتن بە دیار کەناڵە ئابڕوو بەرەکان و بێزارکردنی خەڵك بە تەلەفۆن و گەڕان بە دوای گۆڤارە بەرەڵاییەکان و .. هەموو باشییەکان دەگۆڕێت بۆ خراپە و ئەوەی کە زەرەری تێدایە.

خوشکی موسڵمانم بزانە کێ هەڵدەبژێری و دەیکەی بە هاوڕێت ، چونکە هاوڕێیەتی کەسی باش هەڵس و کەوتی باشت فێردەکا ، وە کەسی خراپیش بە پێچەوانەوە ڕەوشت و ڕەفتاری خراپی لێوە وەردەگری. وەك پێغەمبەر (ﷺ) دەفەرموێ : ((إنما مثل الجليس الصالح وجليس السوء كحامل المسك ونافخ الكير فحامل المسك : إما أن يحذيك ، وإما أن تبتاع منه ، وإما أن تجد منه ريحة طيبة ، ونافخ الكير : إما أن يحرق ثيابك ، وإما أن تجد منه ريحة متنة)) .

واتە: نموونەی هاوڕێی باش و هاوڕێی خراپ وەك هەڵگری میسك و کوورەوان وایە: هەڵگری میسك یا بۆنی خۆشی پێ دەدات یان لێی دەگریت یان بۆی خۆشی لێدەبینیت ، بەڵام کوورەوان یا جلەکانت دەسوتێنێ یان بۆنی خراپ و گەنیوی لێدەبینیت .

١٠ ـ دواخستنی مێردکردن :

هەندێ کچ مێرد ناکەن یان مێرد کردنیان دوادەخەن بە بیانووی تەواوکردنی خوێندن ، وە ئەم بیانووە پەسەند دەکەن بەسەر پێکهێنانی خێزانێکی موسڵمانی بەختەوەر ، وە کچی ژیر دەبێت هەموو مەسەلەیەك بەپێی شەرع و ژیری لێك بداتەوە ، وە پەسەندی ئەوە بکات کە سوودی ئایین و دونیای تێدا هەیە بۆی ، خوێندن ڕێگر نییە بۆ هاوسەرکردن ، ئەتوانێت مێرد بکات و لەهەمان کاتدا خوێندنەکەشی تەواو بکات ، دەبینین زۆربەی کچان تەواوکردنی خوێندن دەکەنە گەورە ترین ئامانجیان و بیر لەوە ناکەنەوە کە پێویستیان بەژیانی هاوسەرێتی و منداڵ و دایك هەیە.

یەکێك لە کچە بە تەمەنەکان دەڵێت: لە تەمەنی پازدەساڵیدا بووم بەردەوام خوازبێنی کەرم دەهات و ڕەفزم دەکرد بە بیانووی ئەوەی کە دەمەوێت ببم بە پزیشك ، ڕۆشتمە زانکۆ و مێردکردنم ڕەفز کرد و دەموت دەمەوێ چاکەتی سپی لەبەر بکەم ، تا تەمەنم گەشتە سی ساڵ ، ئەو کات ئەوانەی دەهاتن بۆ خوازبێنیم پیاوانێك بوون کە خێزان و منداڵیان هەبوو وە منیش هەر ڕەفزم دەکرد و دەموت پاش ئەم هەموو هەوڵ و ماندوو بوونە مێرد بکەم بە پیاوێکی خاوەن هاوسەر ، ئەمە چۆن دەبێ ؟! خاوەن پارە و بنەماڵەی بەرزم و مێرد بکەم بە کەسێکی خێزاندار! ! وە کاتێك گەشتە تەمەنی چل و پێنج ساڵی دەیوت : تەنها مێردێکم بدەنێ! !

١١ ـ خۆ سەرقاڵ کردن و گوێ نەدان بە ئەرکەکانی خوێندنگا :

ئاشکرایە ئامانجی هەموو خوێندکارێك سەرکەوتنە لە خوێندنەکەی ، ئەمەش هەوڵ و کۆشش و ماندوو بوونی دەوێت ، بۆیە دەبێت کچی خوێندکار نەخشەی گونجاو دابڕێژێت ، وە کاتەکانی دابەش بکات و ڕێکی بخات بۆ ئەنجامدانی خوێندن و نووسین و دووبارە کردنەوەی ئەرکەکانی ، وە نابێت کات بەسەر ببات بە سەیر کردنی تەلەفزیۆنەوە و قسە کردن بە تەلەفۆن و زۆر نووستن ، چونکە هەموو ئەوانە کات بە فیڕۆ دەبەن و دەبنە هۆی لاوازی و سەرنەکەوتن لە خوێندن.

١٢ ـ سوود وەرنەگرتن لە پشووەکانی خوێندن :

پشووی هاوین دەرفەتێکی نایابە بۆ خوێندنەوەی کتێب و لەبەر کردنی قورئان ، ئەگەر کچان کەم تەرخەمی نەکەن و بە فیڕۆی نەدەن ئەوا خێر و پاداشتی باش بە دەست دێنن ، بەڵام زۆربەی کچان پشووەکانیان بە خەوتن و سەیر کردنی تەلەفزیۆن و کۆڕو کۆبوونەوەی بێ بایەخەوە بە سەر دەبەن ، بە پێچەوانەی کچی دینداری ژیر کە پلانێکی ڕۆژانە دادەنێت بۆ لەبەرکردنی هەندێ قورئان و بەشداری کردن لە خولەکانی فێربوونی تەجوید و فیقه .

١٣ ـ پشت هەڵکردن لە خزمەتی دایك و باوك :

زۆربەی کچان خوێندن دەکەن بە بیانوو بۆ ئەوەی خۆیان بشارنەوە لە یارمەتی دانی دایکیان لە ئیشی ناو ماڵ ، بەردەوام خۆیان سەرقاڵ دەکەن بە سەعی کردن لە کاتێکدا دایکیان نوقمی پاك و خاوێنی ماڵ و چێشت لێنان و نان دروست کردن و بەخێوکردنی منداڵە.

ئەمەش عقوق و سەرپێچی یەکە کە خوا سزاکەی دەخاتە دونیاوە ، چونکە کچ دەتوانێت یارمەتی دایکی بدات و پاشان خوێندنیش بکات.

وە ئەگەر کاتی بۆ نەڕەخسا بۆ ئەنجامدانی هەردووکیان پێکەوە ، پێویست وایە بە گوێ کردنی دایکی و باوکی پێش هەموو ئیشێك بخات بە پێچەوانەوە ئەگەر نەیخات دەبێت بە سەرپێچی بۆ فەرمانی خوا ، خوای گەورە دەفەرموێ : ﴿ وَبِٱلْوَٰلِدَيْنِ إِحْسَانًا وَذِى ٱلْقُرْبَىٰ وَٱلْيَتَٰمَىٰ وَٱلْمَسَٰكِينِ ﴾ (سورة البقرة : ٨٣) واتە: لە گەڵ باوك و دایکدا چاکەکار بن و هەروەها لە گەڵ خزم و یەتیم و هەژارانیشدا .

١٤ ـ دەرچوون لە ماڵ بێ کاری پێویست :شەرع ڕێی نەداوە بە دەرچوونی ئافرەت لە ماڵەکەی بێ کارێکی پێویست ، خوای گەورە دەفەرموێ : ﴿ وَقَرۡنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجۡنَ تَبَرُّجَ ٱلۡجَٰهِلِيَّةِ ٱلۡأُولَىٰ ﴾ (سورة الأحزاب : ٣٣) ، واتە: لەماڵەکانی خۆتان ئارام بگرن و بمێننەوە ، وەك سەردەمی نەفامی خۆتان مەڕازێننەوە و ڕووت مەکەنەوە.

١٥ ـ ڕۆشتن بۆ لای تاڵەگران (فاڵچی یەکان):

هەندێ کچ دەچن بۆ لای تاڵەگران بۆ زانینی بەختی خۆیان لە خوێندن و مێردکردن و شتی تر ، وە ئەمانەش هەمووی هاوەڵبڕیاردانە (شیرك)ـە کە خوای گەورە نەهی لێ کردووە ، وەك پێغەمبەر (ﷺ) دەفەرموێت: ((من أتى كاهنا فصدقه بما يقول فقد كفر بما أنزل على محمد)) واتە: هەرکەسێك بڕوات بۆ لای تاڵەگر و باوەڕی پێ بکا بەوەی دەیڵێت بۆی ئەوا بێ باوەڕ دەبێ بەوەی کە خوا دایبەزاندووە بۆ محمد (ﷺ) .

وە لە فەرموودەیەکی تردا پێغەمبەر (ﷺ) دەفەرموێ : ((من أتى عرافا فسأله عن شيء لم تقبل له صلاة أربعين يوما)) واتە: هەرکەسێك بڕوات بۆ لای تاڵەگر و پرسیار دەربارەی هەرشتێکی لێ بکات ، ئەوا تا چل ڕۆژ نوێژی لێ وەرناگیرێت.. وە زۆربەی کچان هەوڵی خوێندنەوەی بورجەکان دەدەن کە لە گۆڤار و ڕۆژنامەکاندا بڵاو دەکرێتەوە و باوەڕ بە درۆی ئەستێرەناسان دەکەن ، ئەمەش سەرپێچی یەکی گەورەیە لە بیروباوەڕدا (العقيدة) ، چونکە کەس (غەیب) نهێنی زەوی و ئاسمان نازانێت جگە لە خوای گەورە.

١٧ ـ ڕۆشتن بۆ کۆڕ و کۆبوونەوەی ناشەرعی : سازدانی ئاهەنگ و کۆبوونەوەی ناشەرعی وەك ئاهەنگی سەری ساڵ و ئاهەنگی یادی لەدایك بوون ، ئەمانە سەرپێچین چونکە داب و نەریتی گاورەکانە (نصاری)کانە وە پێچەوانەی شەرعی ئیسلامە ، پێغەمبەر (ﷺ) دەفەرموێ: ((من تشبه بقوم فهو منهم)) واتە: هەرکەس خۆی بشوبهێنێ بە کۆمەڵە کەسانێك ئەوا ئەویش لەوانە.

١٨ ـ غەیبەت و بوختان کردن و حەسودی بردن :ئەمانەش لە ڕەوشتە خراپەکانن کە لە نێوان کچاندا بەدی دەکرێت ، بە تایبەتی لە خوێندنگا چونکە گۆڕەپانی پێشبڕکێی زانستیە لە نێوان هاوڕێیاندا.

(أبو هريرة) خوای لێ ڕازی بێت لەپێغەمبەر (ﷺ) دەگەڕێتەوە فەرموویەتی : ((لا تحاسدوا ولا تباغضوا ، ولاتناجشوا ، ولا تدابروا ولا يغتب بعضكم بعضا وكونوا عباد الله إخوانا)) ، واتە: حەسودی بەیەك مەبەن و ڕق و کینە لە نێوانتاندا دروست مەکەن و پارە لە مامەڵەدا زیاد مەکەن ، و پشت لەیەك هەڵ مەکەن و غەیبەتی یەکتر مەکەن ، هەمووتان بەندەی خوا بن و برای یەك بن ..

١٩ ـ گاڵتە کردن بە خەڵك :

وریابە خوشکی خوێندکار هەرگیز گاڵتە نەکەی بە کچانی هاوڕێت ، هەرچەندە باڵایان کورت و ناشرین بوو یان شێوەی ڕوخسار و گفتوگۆ کردنیان و جل و بەرگیان جوان نەبوو ، چونکە لەوانەیە تۆش وەك ئەوانت لێ بێ. خوای گەورە دوفەرموێ : ﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا يَسۡخَرۡ قَوۡمٞ مِّن قَوۡمٍ عَسَىٰٓ أَن يَكُونُواْ خَيۡرٗا مِّنۡهُمۡ وَلَا نِسَآءٞ مِّن نِّسَآءٍ عَسَىٰٓ أَن يَكُنَّ خَيۡرٗا مِّنۡهُنَّ ﴾ (سورة الحجرات/١١)

واتە: ئەی ئەوانەی کە باوەڕتان هێناوە با کۆمەڵە کەسانێك گاڵتە بە کۆمەڵە کەسانێکی تر نەکەن ، لەوانەیە لەوان باشتر بن وە با ئافرەتان گاڵتە بە ئافرەتانی تر نەکەن لەوانەیە لەوان باشتربن .

وە پێغەمبەر (ﷺ) دەفەرموێ: ((المسلم أخو المسلم لا يظلمه ولا يحقره ، بحسب امريء من الشر أن يحقر أخاه المسلم)) ، واتە: موسڵمان برای موسڵمانە ، نەزوڵم و ستەمی لێ دەکا ، نەسوکایەتی پێ دەکا ، بەسە بۆ خراپێتی کەسێك کە سوکایەتی بەبرای موسڵمانی بکات .

٢٠ ـ خاڵ کوتان و لابردنی مووی برۆ و دان شاش کردن و دانانی قژی دروست کراو (بارۆکە):

ئەمانەش هەمووی سەرپێچین کە کچان دەیکەن ، وە خوای گەورە نەفرەتی لەو کەسە کردووە کە دەیکات ، وەك پێغەمبەر (ﷺ) دەفەرموێت: ((لعن الله الواشمات والمستوشمات ، والنامصات والمتنامصات ، والمتفلجات للحسن والمغيرات لخلق الله)) ، واتە: خوا نەفرەتی کردووە لەو کەسانەی کە خاڵ دەکوتن و لەوانەش کە بۆیان دەکوتن ، وە لەو کەسانەی کە مووی برۆ و ڕوومەت لادەبەن و لەوانەش کە بۆیان لادەبەن ، وە لەو کەسانەش کە دان شاش دەکەن بۆ جوانی و ئەو شێوەیەی کە خوا دروستیانی کردووە دەیگۆڕن.

أسماء خوای لێ ڕازی بێت دەڵێت: ئافرەتێك هات بۆ لای پێغەمبەر (ﷺ) ووتی ئەی پێغەمبەر کچێکم هەیە بووکە و دەیگوێزنەوە و تووشی نەخۆشی حەصبە بووە و قژ بە سەریەوە نەماوە ، قژی دروست کراوی بۆ دانێم ؟ پێغەمبەر (ﷺ) فەرمووی : ((لعن الله الواصلة والمستوصلة)) ، واتە: خوا نەفرەتی کردووە لەوانەی قژی بارۆکە دادەنێن و ئەوانەی کە بۆیان دادەنێن.

٢١ ـ بە فیڕۆدانی کات بە دانیشتن لەسەر ئینتەرنێت :

زۆربەی کچان بۆ ماوەی چەندەها کاتژمێر لەسەر ئینتەرنێت دادەنیشن بە بێ ئەوەی هیچ مەبەستێکیان هەبێت لەبەکارهێنانی ئینتەرنێت ، تەنها بۆ گفتوگۆ کردن لە گەڵ هاوڕێکانیان ئەمەش لەدەستدانی کاتە بە بێ سوود.

پێغەمبەر (ﷺ) دەفەرموێ : ((نعمتان مغبون فيهما كثير من الناس الصحة والفراغ)) ، واتە: دوو نیعمەتی خوا هەیە زۆربەی خەڵك تێیدا خەڵەتێنراون ، ئەویش تەندروستی و دەست بە تاڵی یە (کات).

وە جێگای گومان نیە کە ئەنتەرنێت یەکێکە لە هۆیەکانی فێربوونی زانست و زانیاری بەسوود ، بەلام بە مەرجێك بۆ مەبەستی باش بە کار بهێنرێت ، بە پێچەوانەوە ئەگەر بۆ قسەکردن و بێزارکردنی خەڵك و گەڕان بە دوای شوێنە بێ ئابڕووییەکان بەکاربهێنرێت ، ئەمانە هەمووی سەرپێچی و تاوانە.

٢٢ ـ (غەش) فێڵ کردن لە تاقیکردنەوەدا :

ئەمە سەرپێچی یەکی سروشتی یە کە خوێندکاران دەیکەن ، وە ئاشکرایە کە (غەش) فێڵ کردن حەرامە لە هەموو شتێکدا بێ جیاوازی . پێغەمبەر (ﷺ) دەفەرموێ : ((من غشنا فليس منا)) واتە : هەر کەسێك فێڵمان لێ بکات ئەوە لە ئێمە نی یە .

ئەوەتا پێغەمبەر (ﷺ) هەڕەشەی توندی کردووە لەو کەسەی کە فێڵ دەکا ، بۆیە پێویستە خوێندکاری موسڵمان خۆی لادا لەو هۆکارانەی کە پاڵی پێوە دەنێت بۆ غەش کردن ، وەك تەمبەڵی و کەم تەرخەمی لە سەعی

كردن یان خۆ خەریك كردن لە سەعی و خوێندن ، وە لە جێگای هەوڵدان بۆ غەش كردن لە كاتی تاقیكردنەوەكاندا دەبێ سەعی بكات و پشت بە خوا ببەستێ وە داوای یارمەتی هەر لە خوا بكات تاوەكو بە باشی وەڵام بداتەوە و سەركەوتوو بێت لە تاقی كردنەوەكاندا.

=====================

ماڵپەڕی بەهەشت

www.ba8.org

لە دوعای خێر بێ بەشمان مەكەن